

Jubileusz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

W 2025 r. upłynęła siedemdziesiąta piąta rocznica przyjęcia europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC). Było to okazją dla kilku przedsięwzięć podsumowujących funkcjonowanie systemu ochrony ustanowionego przez Konwencję, rysujących możliwe kierunki jego zmian i rozwoju oraz rozważających obecnie ryzyka stojące przed nim.

W październiku 2025 r. Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego wspólnie z Okręgową Izbą Radców Prawnych w Gdańsku przy współpracy OIRP w Łodzi, Wrocławiu i Rzeszowie, ORA w Warszawie oraz Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej we Wrocławiu zorganizowały ogólnopolską konferencję. Artykuły zamieszczone w tym numerze „EPS” są właśnie jej rezultatem. Doświadczenia sądów administracyjnych w stosowaniu Konwencji były przedmiotem konferencji zorganizowanej przez Naczelny Sąd Administracyjny. W Ministerstwie Sprawiedliwości odbyło się z kolei seminarium poświęcone poszanowaniu standardu konwencyjnego w związku z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości.

W obliczu obecnej kumulacji i skali zagrożeń globalnych rola Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) – międzynarodowego organu sądowego zajmującego się ochroną praw indywidualnych – może się wydawać skromna: jest oczywiste, że nie ma on narzędzi do samodzielnego kształtowania toczących się wielkoskalowych procesów społecznych i politycznych. Zasadniczym instrumentem jego działania pozostaje ochrona praw człowieka w poprzez wydawanie wyroków wiążących dla państw-stron, kiedy wszystkie mechanizmy krajowej ochrony okażą się zawodne. Tę rolę należy doceniać także w zmienionych okolicznościach historycznych, w obliczu znanych zagrożeń dla jednostek płynących z osłabienia funkcjonowania liberalizmu politycznego w Europie.

Przyczyny zainteresowania polskich prawników działalnością ETPC nie są natury wyłącznie akademickiej. Utrzymujący się kryzys państwa prawnego uwiidocznił się w skargach wniesionych z Polski. Obecnie ponad 1100 podobnych spraw zawisło w Trybunale. Ich rozpoznawanie zostało zawieszona na podstawie wyroku pilotażowego z listopada 2023 r. w sprawie skargi wniesionej przez Lecha Wałęsę przeciwko Polsce. Systemowym źródłem naruszenia praw skarżącego w tej sprawie był sposób powoływania sędziów w trybie ukształtowanym przez ustawę z 2017 r., przewidującą wybór sędziów – członków Krajowej Rady Sądownictwa przez Sejm. Nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów miały negatywny wpływ na legitymację orzekającego w sprawie składu w zakresie, w jakim brakowało mu atrybutów „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą”. Trybunał podkreślił, że „rozwiązanie spornej sytuacji systemowej wymaga szybkiego działania, które powinno obejmować przede wszystkim zastosowanie odpowiednich środków ustawodawczych i innych w wykonaniu niniejszego wyroku”. Trybunał już dwukrotnie – w listopadzie 2024 r. i 2025 r. – przedłużył roczny okres, który zakreślił w tym wyroku dla polskich władz na rozwiązanie systemowego problemu dotyczącego powoływania sędziów.

W obliczu obecnego klinca politycznego i ustawodawczego dotyczącego sytuacji w sądach powszechnych, Sądzie Najwyższym i Trybunale Konstytucyjnym oraz faktu, że perspektywy uregulowania tych kwestii w sposób zgodny ze standardami Konwencji rysują się mgliście, tym ważniejsza jest ochrona roli, jaką odgrywa orzecznictwo ETPC dla rozwoju standardów efektywnej ochrony praw indywidualnych w Polsce, a wszelkie działania potencjalnie mogące osłabiać rolę EKPC powinny być starannie monitorowane, w szczególności wtedy, kiedy w takich inicjatywach biorą udział władze RP.

Rada Naukowa i Kolegium Redakcyjne „EPS” składają wielkie podziękowania Pani Magdzie Krzyżanowskiej-Mierzeuskiej, radcy prawnej, przewodniczącej Komisji Praw Człowieka i Prawa Publicznego OIRP Gdańsk, i Panu dr. hab. Marcinowi Górskiemu, profesorowi Uniwersytetu Łódzkiego, za inicjatywę przedstawienia na łamach naszego czasopisma omawianej problematyki autorstwa uczestników konferencji łódzkiej. Artykuły znajdują się w otwartym dostępie dla czytelników.

W następnym numerze „EPS” zostaną zamieszczone dalsze artykuły dotyczące EKPC i glosy do wyroków ETPC.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

Anniversary of the European Convention on Human Rights

The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR) celebrated its 75th anniversary in 2025. This was an opportunity for several initiatives summarising the functioning of the protection system established by the Convention, outlining potential directions for its modification and development, as well as assessing current risks it faces.

The Faculty of Law and Administration, University of Łódź, together with the Gdańsk Bar Association of Attorneys-at-Law in cooperation with the Łódź, Wrocław and Rzeszów Bar Associations of Attorneys-at-Law, Council of the Warsaw Bar Association and the European Commission Regional Representation in Wrocław held a national conference in October 2025. Articles published in this issue of ‘EPS’ arise from this conference. The experiences of the administrative courts in applying the Convention were the subject of a conference organised by the Supreme Administrative Court. In turn, a seminar devoted to respecting the Convention standard in the context of the functioning of the justice system was held at the Ministry of Justice.

In the face of the current accumulation and scale of global threats, the role of the European Court of Human Rights (ECtHR) – an international judicial body responsible for the protection of individual rights – may appear limited: it is clear that it does not have the tools to independently regulate ongoing large-scale social and political processes. The protection of human rights through judgments that are binding on the states – parties, when all national protection mechanisms prove ineffective, remains its fundamental operating instrument. This role should also be acknowledged in changed historical circumstances, in the face of significant threats to individuals arising from the weakening of political liberalism in Europe.

The interest of Polish lawyers in the work of the ECtHR has not only a theoretical justification. The continuing rule of law crisis has been reflected in applications filed from Poland. More than 1,100 similar cases are currently pending before the ECtHR. Their examination was suspended on the basis of a pilot judgment of November 2023 concerning the application filed by Lech Wałęsa against Poland. The systemic source of the violation of the applicant’s rights in this case was the way in which the judges were elected in the procedure introduced by the 2017 Act, providing for electing the judges – members of the National Council of Judiciary by the Polish Sejm. Irregularities in the process of appointing the judges adversely affected the authorisations of the bench dealing with the case, as it lacked the attributes of an “independent and impartial tribunal established by law.” The ECtHR emphasised that “the resolution of the impugned systemic situation requires rapid action which should above all include appropriate legislative and other measures to be taken in execution of the present judgment.” The ECtHR has already extended the one-year deadline set in this judgment for the Polish authorities to address the systemic problem of judicial appointments twice – in November 2024 and 2025.

In the light of the current political and legislative deadlock regarding the situation in the ordinary courts, Supreme Court and the Constitutional Tribunal, and the fact that the prospects for resolving these issues in compliance with the Convention standards are uncertain, protection of the role of the ECtHR case-law in the development of the standard of the effective protection of individual rights in Poland becomes even more important, and any activities that could potentially undermine the role of the ECtHR should be carefully monitored, especially when the Polish authorities participate in such initiatives.

The Scientific Council and Editorial Board of ‘EPS’ would like to express their gratitude to Magda Krzyżanowska-Mierzeuska, attorney-at-law, chair of the Human Rights and Public Law Commission of the Gdańsk Bar Association of Attorneys-at-Law and dr. hab. Marcin Górski, professor at the University of Łódź, for the initiative to publish the articles on the said issues authored by the participants of the conference in Łódź in our journal. Readers have open access to the articles.

The next issue of ‘EPS’ will feature further articles on the ECtHR and commentaries on ECtHR judgments.

Professor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief